

Shaxlo ABUBAKIROVA,
Toshkent davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi
E-mail: shaxloulmesovna@mail.ru

PhD, dotsent M.Boltayeva taqrizi asosida

TASKS AND OBLIGATIONS OF FUTURE EDUCATORS OF A PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATION

Annotation

A good characteristic of the work of preschool educators is that they teach children who have not yet entered kindergarten, critical language skills, social and motor skills, and upbringing. In early childhood, in the process of learning and upbringing, less attention is paid to certain levels of knowledge, more attention is paid to general skills necessary for children.

Key words: Preschool, quality, effectiveness, cognitive, communicative, educator, education, program, task, load, success, demand, future, project, socialization, training, game.

ЗАДАЧИ И ОБЯЗАННОСТИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Аннотация

Хорошая характеристика работы для воспитателей дошкольной образовательной организации заключается в том, что они обучают детей, еще не поступивших в детский сад, навыкам критического языка, социальной и моторики, воспитания. В раннем детском возрасте в процессе обучения и воспитания меньше внимания уделяется определенным уровням знаний, больше внимания уделяется общим навыкам, необходимым детям.

Ключевые слова: Дошкольный, качество, эффективность, когнитивный, коммуникативный, воспитатель, образование, программа, задача, нагрузка, успех, требование, будущее, проект, социализация, тренировка, игра.

BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI TARBIYACHILARINING VAZIFA VA MAJBURIYATLARI

Annotatsiya

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari uchun yaxshi ish tavsifi shundaki, ular hali bolalar bog'chasiga kirmagan bolalarga tanqidiy til, ijtimoiy va motorika, ta'lim-tarbiya ko'nikmalarni o'rgatadi. Erta bolalik davrida ta'lim-tarbiya berish jarayonida ma'lum bilim darajalariga kamroq, bolalar uchun zarur bo'lgan umumiy ko'nikmalarga ko'proq e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha, sifat, samaradorlik, kognitiv, kommunikativ, tarbiyachi, ta'lim-tarbiya, dastur, vazifa, yuklama, muvaffaqiyat, talab, kelajak, loyiha, ijtimoiylashuv, mashg'ulot, o'yin.

Kirish. O'zbekiston respublikasi prezidentining 2024-yil 30-sentabrda PF-152-sonli "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoniga ko'ra bir qancha vazifalar belgilab qo'yilgan[1] bo'lib jumladan, Maktabgacha ta'lim va umumiy o'rta ta'limning uzluksizligi va uzviyligini ta'minlash, maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish, sohada faoliyat yuritayotgan xususiy sektor vakillarini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash, ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish maqsadida, maktabgacha ta'limning davlat ta'lim dasturi doirasida kichik va o'rta guruhlardagi bolalarda kognitiv, psixomotor va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga katta va maktabga tayyorlov guruhlaridagi bolalarda bilim olish, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan o'quv-metodik materiallarni ishlab chiqish; maktabgacha ta'lim tashkilotlari tomonidan Maktabgacha ta'limni boshqarish axborot tizimida bolaning rivojlanish xaritasini yuritish amaliyotini joriy qilish; maktabga tayyorlov guruhlarini tamomlagan bolalarga ularning rivojlanish xaritasi asosida bir yillik maktabga tayyorlovdan o'tganlik haqida elektron sertifikat berishni yo'lga qo'yish to'g'risidagi takliflari ma'qullandi.

Farmonga ko'ra maktabgacha ta'limning davlat ta'lim dasturini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish; maktabga tayyorlov guruhlari va boshlang'ich ta'lim o'quv dasturlarining o'zaro uzviyligi va muvofiqligini ta'minlash; Maktabgacha ta'limni boshqarish axborot tizimida ota-onalar uchun shaxsiy kabinet yaratish va unda bolaning rivojlanish xaritasi ma'lumotlarining joylashtirilishini ta'minlash vazifalari yuklatigan bo'lib, ushbu farmon ijrosini ta'minlash hozirgi kunda maktabgacha ta'lim mutaxassislari hamda MTT rahbariyatiga yuklatilgan.

Asosiy qism. Maktabgacha yoshdagi bolalarning tarbiyachilari, odatda uch yoshdan besh yoshgacha, ularning ijtimoiy-emotsional, kognitiv, til va jismoniy ko'nikmalarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Maktabgacha ta'lim tarbiyachilari o'zlariga yuklatilgan ish rejalari, dasturlarini yozish, mashg'ulotlar va tadbirlarni rejalashtirish, bolalarning rivojlanishini kuzatish va bolalarning o'sishi va rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydigan xavfsiz va

ijobiy o'quv muhitini ta'minlash uchun javobgardir. Maktabgacha ta'lim tarbiyachilari bolalarga kelajakdagi maktabda va hayotda muvaffaqiyat qozonishlariga yordam berish ko'nikmalarini rivojlantirishda ajralmas rol o'ynaydi[2].

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari uchun yaxshi ish tavsifi shundaki, ular hali bolalar bog'chasiga kirmagan bolalarga tanqidiy til, ijtimoiy va motorika, ta'lim-tarbiya ko'nikmalarni o'rgatadi. Erta bolalik davrida ta'lim-tarbiya berish jarayonida ma'lum bilim darajalariga kamroq, bolalar uchun zarur bo'lgan umumiy ko'nikmalarga ko'proq e'tibor qaratiladi.

Olti yoshgacha bo'lgan bolalar o'ynash, tajriba o'tkazish va muammolarni hal qilishni yaxshi o'rganadilar. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari kundalik mashg'ulotlarini qiziqarli tarzda olib borishlari kerak bo'ladi. Maktabgacha tarbiyachilarning ba'zi ijodiy usullari bu so'z boyligini kengaytirish uchun qo'fiyali o'yinlar yoki qo'shiq kuylash, matematikaning asosiy ko'nikmalarini joriy etish uchun bloklar va ijtimoiylashuvni rivojlantirish bo'yicha guruh loyihalaridan foydalanishlari zarur.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari kundalik vazifalarini va majburiyatlarini bajarishda quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak[4]:

Bola rivojlanishining ko'plab sohalarini, shu jumladan ta'lim va xulq-atvor ko'nikmalarini qamrab oluvchi o'quv mashg'ulotlarini amalga oshirish.

Ranglar, shakllar, harflar va raqamlarni tanib olishni o'rgatish.

Turli qiziqishlarni o'rganadigan va izlanuvchanlik, tanqidiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradigan tadbirlar orqali bolalarni atrofdagi dunyo mo'jizalari bilan tanishtirish.

Mavzu va maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ehtiyojlariga qarab talabalar bilan yakkama-yakka yoki guruhlar ichida ishlash.

Talabalarga tuzilish berish uchun jadvallar va tartiblardan foydalanish va yetarli jismoniy faollik va dam olishni o'z ichiga olganligiga ishonch hosil qilish.

Talabalarni har qanday hissiy yoki rivojlanish ogohlantiruvchi belgilarini kuzatish va ota-onalarini xabardor qilish.

Har bir bolaning rivojlanishi, shu jumladan ularning qiziqishlari, tartiblari, qobiliyatlarini va umumiy taraqqiyoti haqida hisobot berish.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari turli xil ijtimoiy-iqtisodiy, diniy va madaniy kelib chiqishi bo'lgan bolalar bilan muloqot qiladi. Tarbiyachilar tarbiyalanuvchilarga vatanparvarlik, insonparvarlik, bag'rikenglik, fuqarolikni o'rgatib, bolalardagi turli xildagi, bir-birlaridagi farqlarni qadrlashni o'rganishlari mumkin.

Muayyan ish vazifalari olib borilayotgan mashg'ulotlariga qarab farq qilishi mumkin bo'lsa-da, ko'plab tarbiyachilar quyidagilar uchun javobgar bo'ladilar[5]:

Bolalar uchun xavfsiz va tarbiyalovchi muhit yaratish;

Bunga toza va yaxshi tashkil etilgan sinf xonasi va har doim bolalarni nazorat qilish kiradi. Tarbiyachilar xulq-atvorni boshqarish strategiyalari sinfda ijtimoiy xatti-harakatlarni targ'ib qilish va barcha bolalarni o'rganish jarayonida ularni qo'llab-quvvatlash, motivatsiya berish, o'ziga ishonchni oshirish kiradi.

Qiziqarli tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish;

Maktabgacha tarbiyachilar mashg'ulotlarni mazmunli rejalashtirish jarayoni bolaning kognitiv, ijtimoiy-emotsional, til va jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Ular erta savodxonlik va matematik ko'nikmalarga asos yaratadigan, shuningdek, hissiyotlarni ifoda etish va tartibga solish va boshqalar bilan hamkorlik qilish kabi muhim ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni o'rgatadigan tadbirlarni o'z ichiga olgan holda yosh bolalarni kelajakda yuzaga keladigan emotsional inqirozni yengib chiquvchi muvaffaqiyatga tayyorlaydilar.

Har bir bolaning taraqqiyotini baholash;

Maktabgacha tarbiyachilar bolalarning taraqqiyotini muntazam kuzatib boradilar va hujjatlashtiradilar. Ular baholash jarayonida har bir bolaning kognitiv, til, jismoniy va ijtimoiy-emotsional qobiliyatlarini rivojlanishini kuzatib, o'zlarining ish hujjatlariga belgilab borishlari lozim.

Maktabgacha tarbiyachilariga qo'yilgan talablarni bilish[6];

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining bolalarning yosh davrlari va ish jihatlarida belgilangan talabalarga

qarab farq qiladi. Lekin, shunday bo'lsa ham odatda, quyidagi malakalar zarur:

Ta'lim talablariga javob berish;

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi bo'yicha diplomga ega bo'lish, chunki tarbiyachi bolalar uchun, ularning yosh jihati, aqliy faoliyatini inobatga olgan holda mashg'ulot dasturlarini ishlab chiqish, o'qitish strategiyalari va bolalarni rivojlantirish kabi asosiy sohalarida chuqurroq o'qitishni ta'minlaydi. Rivojlangan xorij davlatlarida maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari nafaqat oliy ma'lumotli kadr bo'lishi, balki dotsent darajasini olgan yetuk mutaxassis bo'lishlarini talab qilishadi. Sababi bolalarning ta'lim-tarbiya jarayonida davlat uchun juda muhim jarayonlardan biri hisoblanadi.

Davlatning milliy malaka imtihonlarini topshirish;

Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari belgilangan qaror asosida muayyan muddatda malaka olib borishadi.

Ko'pgina Shtatlarda bo'lajak tarbiyachilar ikkita standartlashtirilgan testdan o'tishlari shart. Jumladan Praxis I va Praxis II - o'qitish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarini o'lchaydigan tizim bo'lib, Praxis I testi yoki kasbiy mahorat testi (PPST) asosiy o'qish, yozish va matematik ko'nikmalarni baholaydi. Praxis II testlari erta bolalik ta'limida mavzuga oid bilimlarni o'lchaydi. Shtatga qarab, boshqa imtihonlar ham talab qilinishi mumkin.

Jumladan Xorijiy davlatlarda davlat o'qitish litsenziyasi yoki sertifikatiga ega bo'lish talab qilinadi. Davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti tizimida maktabgacha ta'lim tarbiyachisi sifatida ishlash uchun amaldagi davlat tomonidan berilgan litsenziya yoki sertifikat talab qilinadi. Litsenziyaga qarab an'anaviy o'qitish yoki erta bolalik ta'limi tarbiyachi sifatida ishlashi mumkin.

Xulosa. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijtimoiy faolligini oshirish avvalo, mutaxassislarning bilim salohiyati, amalga oshiriladigan vazifalarni mazmun-mohiyatini tushunish, mutaxassislar tarbiyalanuvchilarga vatanparvarlik, insonparvarlik, bag'rikenglik, fuqarolikni o'rgatib, bolalardagi turli xildagi, bir-birlaridagi farqlarni qadrlashni o'rgatishlari lozim. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari kundalik mashg'ulotlarini qiziqarli tarzda olib borishlari kerak bo'ladi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrda PF-152-sonli "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2018-yil 30-sentabrda PQ-3955-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-mayda 391-sonli Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari (lex.uz)
4. Николаева Ю. Таратынова А.Г., Проблема М.В. готовности педагогов к созданию в ДОУ условий развития социально-личностной готовности ребенка к школьному обучению // Психологические, социальные и педагогические аспекты преемственности дошкольного и начального образования: Сборник научных и научно-методических статей по материалам научно-практической конференции, 17 февраля, 2011г. - СПб.: Русский остров, 2011. - С. 178-184 (0,4 п.л./ 0,2 п.л.)
5. Николаева А.Г. Чуткость как основа развития активной социальной позиции личности // Общественный научно-методический журнал: Запорожское областное отделение «Всеукраинской культурно-образовательной ассоциации Гуманной Педагогики», октябрь, 2010г. - Запорожье.: 2010г. - С. 28-30 (0,3 п.л.)
6. Николаева А.Г. Развитие социальном активности старших дошкольников в образовательном пространстве дошкольного учреждения, автореферат, 2011